Factsheet Hoogveen

Algemeen

Uniek ecosysteem

Hoogveen komt voor in gebieden waar plantenresten zich ophopen door trage afbraak in zuurstofarme, vochtige omstandigheden. Door de voortdurende ophoping van veen ontstaat een bijzonder ecosysteem dat het hele jaar door nat en zuur blijft.

Dit unieke milieu is leefgebied voor bijzondere, gespecialiseerde plantensoorten die goed kunnen tegen de zure en vochtige omstandigheden, zoals veenpluis en veenmos. Ook diverse insecten en specifieke reptielen, zoals de ringslang, vinden een geschikt leefgebied in het hoogveen. Het hoogveen in de gemeente Soest speelt een belangrijke rol in het behouden van de biodiversiteit van dit habitat, waar de flora en fauna zich hebben aangepast aan de natte en zure omstandigheden.

Kwetsbaar

Het Soesterveen is een bijzonder hoogveengebied aan de rand van Soest. Dit is het laatste stukje van het grote veengebied dat ooit de provincie Utrecht bedekte. In het Soesterveen groeien zeldzame veenplanten zoals kleine zonnedauw, snavelbies en veenmos. Er leven ook bijzondere dieren zoals de levendbarende hagedis en de ringslang.

Vanwege de kwetsbare natuur is het gebied niet toegankelijk voor het publiek. Tegelijk wordt er hard gewerkt aan het herstellen van het ecosysteem. Vrijwilligers helpen hierbij, vooral in de winter, door jonge bomen te verwijderen. Dit zorgt ervoor dat het gebied open blijft en de vochtige omstandigheden behouden blijven, wat belangrijk is voor de bijzondere planten en dieren.

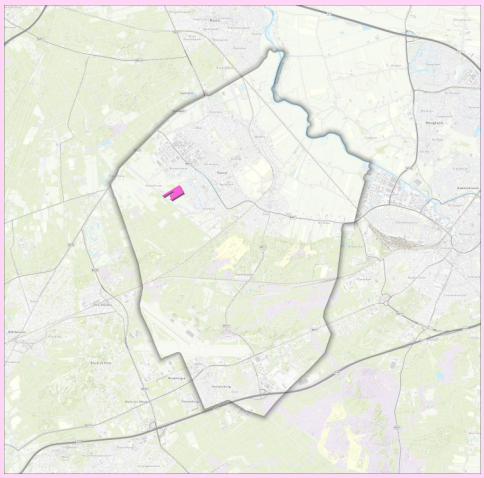

Ligging natuurtype 'Hoogveen' in de gemeente Soest

Gemeente Soest

BORGMAN BEHEER ADVIES

Kenmerkende soorten*

AMBASSADEURSOORT**

Kleine zonnedauw
(Drosera intermedia)

Deze vleesetende plant is gespecialiseerd in het overleven in vochtige, zure en voedselarme omstandigheden zoals veengebieden.

De bladeren zijn bedekt met kleverige haartjes, waarmee de plant insecten vangt die als voedselbron dienen.

Ringslang
(Natrix helvetica)

De ringslang is een niet-giftige waterslang die vooral leeft in vochtige gebieden zoals sloten, oevers en moerassen. Ze jaagt op amfibieën zoals kikkers en vissen, die ze onder water kan vangen.

De ringslang heeft zonnige plekjes nodig om zich voort te planten. Ze legt haar eieren in broeihopen van organisch materiaal, zoals bladeren en takken die op een zonnige plek liggen.

Vuurjuffer
(Pyrrhosoma nymphula)

De vuurjuffer is een opvallende libel die te vinden is in vochtige gebieden, zoals de sloten en vennen van het hoogveengebied.

De libel legt haar eitjes in stilstaand water. De larven voeden zich daar met kleine waterdieren, waarna ze zich tot volwassen libellen ontwikkelen.

Ecologie

Hoge waterstand
In de afgelopen jaren zijn er ruim 700 soorten waargenomen in de Soesterveen, wat een grote hoeveelheid is voor het kleine gebied (Bron: NDFF). Het hoogveen is echter zeer kwetsbaar. Door extreme droogteperioden door klimaatverandering, stikstofdepositie en het dichtgroeien met verjonging van bomen en struiken, is het een uitdaging om dit bijzondere gebied in stand te houden.

Ook de ringslang heeft last van deze uitdagingen. Om het gebied het hele jaar door nat te houden, is het belangrijk dat het niet overgroeid wordt door bomen en struiken die het water uit het veen opnemen. Opslag van bomen en struiken dient elk jaar handmatig te worden verwijderd. Daarnaast is het tegengaan van ontwatering cruciaal. In overleg met de omgeving moet de waterstand rondom het hoogveen hoog genoeg blijven, bijvoorbeeld door omliggende sluizen vaker dicht te houden. Ook moet de schommeling in de waterstand over de seizoenen niet te groot zijn. Tenslotte is het belangrijk dat er geen voedselrijk water van omliggende terreinen het hoogveengebied binnenstroomt. Dit omdat ook deze toename aan voedingsstoffen zal zorgen voor een toename van grassen en stuiken die de bijzondere planten verdringen. Een belangrijke aanwijzing voor verdroging óf een teveel aan voedingstoffen is het domineren van de grassoort pijpenstrootje of het opkomen van struiksoorten als gagel.

Alle kenmerkende soorten zijn afhankelijk van een constante, voldoende hoge waterstand. Voor de kleine zonnedauw is het verder van belang dat de soort voldoende licht krijgt en niet wordt overgroeid door struiksoorten. De vuurjuffer is juist erg gevoelig voor te voedselrijk water. Als extra maatregel voor de ringslang is het nuttig om natuurlijke schuilplaatsen in de vorm van takkenhopen aan te leggen.

* Kenmerkende soorten zijn soorten die thuishoren in dit landschapstype.
** De ambassadeursoort staat symbool voor dit landschapstype. Door het verbeteren van de omstandigheden voor deze soort wordt de biodiversiteit in het hele ecosysteem bevorderd.

Deze factsheets zijn opgesteld ter ondersteuning van het Omgevingsprogramma Groen en Landschap

© Headerfoto: Erik Brendeke, Borgman Beheer Advies
© Foto kleine zonnedauw: Krzysztof Ziarnek, CC BY-SA 4.0, via Wikimedia Commons
© Foto ringslang: Bernard Dupont, CC BY-SA 2.0, via Wikimedia Commons
© Foto vuurjuffer: De Vlinderstichting – Kars Veling